

„VT Lobník v km 8,725- 10,760“

Odtěžení sedimentů a oprava opevnění vodního

Biologický průzkum
a posouzení předpokládaného vlivu záměru na dotčenou biocenózu

OBJEDNATEL:

Povodí Odry, státní podnik

Varenská 3101/49, Moravská Ostrava

Doručovací číslo: 701 26

702 00 Ostrava

ZHOTOVITEL:

Doc. RNDr. **Bohumír LOJKÁSEK**, CSc.

Ostravice 257, 739 14

Srpen 2023

ÚVOD

Biologický průzkum Lobníku v příslušné trase byl proveden na základě písemné objednávky investora ze dne 14. 8. 2023.

Cílem terénního šetření bylo posoudit možný negativní dopad připravovaného zásahu na biotop, jedince a populace druhů fauny, které jsou svým výskytem nebo potravně vázány na tamní vodní prostředí nebo dotčené úseky břehů.

1. UMÍSTĚNÍ A CELKOVÝ POPIS STAVBY, JEJÍ ROZSAH, NÁVRH ŘEŠENÍ

Zájmové území se nachází v korytě potoka Lobník, v trase o délce 2035 m, konkrétně v úseku od areálu ČOV, po nejvýše položený kamenný stupeň v ř. km 10,760, v intravilánu obce Dvorce v okrese Bruntál.

Zásah do vodního toku bude proveden z důvodu vyčištění průtočného profilu odtěžením 670 m³ hlinitopísčitých sedimentů, bylinné vegetace a opravy podélného a příčného opevnění vodního toku. Odtěžení sedimentů bude probíhat pomocí kolového bagru ze břehu a krácejícího bagru z koryta toku. Vytěžený materiál bude odvážen nákladním vozidlem na řízenou skládku odpadu.

2. CHARAKTERISTIKA AKTUÁLNÍCH STANOVISŤNÍCH PODMÍNEK

Zájmový úsek potoka byl v minulosti soustavně upraven v podélném i příčném směru. Břehy jsou tvořeny z části kamennými tížními zdmi nebo jsou opevněny betonovými prefabrikáty a kamennou dlažbou. V podélném profilu se nachází řada příčných spádových objektů rozdílné výšky od prahů po kamenné stupně o výšce cca 1 m. V určitých úsecích je opevněno i dno. V převážné části toku je však dnový substrát tvořen šterkovými a kamennými prvky různé zrnitosti. V převážné délce posuzované trasy se nacházejí rozsáhlé obnažené dnové sedimenty o mocnosti do 0,3 m, které jsou porostlé bylinnou vegetací. V době průzkumu se šířka omývané části koryta pohybovala v rozmezí 0,6 - 3 m, výška vodního sloupce se dosahovala 0,1 – 0,2 m, ve vývarech spádových objektů byla hloubka vody do 0,7 m. Úkrytová kapacita lichoběžníkovitě upraveného koryta je relativně vysoká díky bylinnému porostu na sedimentech a vývarům příčných objektů. Jakost vody je zejména ve střední a dolní části posuzované trasy nízká v důsledku znečištění splaškovými vodami z kanalizačních odpadů pobřežníků, které jsou na mnoha místech zaústěny přímo do potočního koryta.

V rámci rybářského obhospodařování je potok využíván k odchovu násad pstruha obecného, ale pouze po objekt ČOV Dvorce, a to z důvodů častého nedostatku vody v zájmovém úseku.

Lobník v hodnocené trase v současnosti neplní přirozenou roli biokoridoru pro vodní organismy ve směru proti proudu v důsledku bariérového efektu příčných objektů. Roli přirozeného liniového biocentra si potok zachovává pro původní, rybářsky neobhospodařované, druhy ryb.

3. METODIKA PRŮZKUMU

Průzkum vodního prostředí toku byl proveden elektrolovem v celém podélném profilu předpokládaných úprav. V době terénního šetření byl mimořádně nízký průtok vody bez zákalu, takže podmínky umožňovaly objektivní posouzení případného výskytu raka a jednotlivých druhů ichtyofauny, jejich velikostní struktury a možnou přítomnosti dalších druhů živočichů, vázaných na koryta toků. Vzhledem k příznivému počasí bylo možné provést podrobné posouzení terestrické části dotčeného profilu ve vztahu k hnízdním možnostem zvláště chráněných druhů ptáků a výskytu pobytových znaků zvláště chráněných druhů savců vázaných na vodní toky.

4. VÝSLEDKY PRŮZKUMU

Raci

Lobník je dlouhodobě známý jako biotop výskytu raka říčního (*Astacus astacus*). Dle výzkumu prováděných v roce 2004 byl rak zjištěn nad obcí Dvorce, v neupravené části toku nad horním okrajem úseku, v němž má být realizován posuzovaný záměr (Vrbovský 2004, ústní sdělení). V rámci aktuálního průzkumu provedeného 8. a 12.8. s důrazem na jeho případné zjištění v trase, kde budou prováděny zásahy, výskyt potvrzen nebyl.

Mihulovci a ryby

V uvedené trase toku nejsou podmínky, které by vyhovovaly nárokům mihule potoční (*Lampetra planeri*).

V zájmovém úseku však byla průzkumem prokázána přítomnost zástupců tří druhů ryb.

Zjištěn byl ojedinělý výskyt dvou juvenilních jedinců pstruha obecného (*Salmo trutta*), v věku 1+ a 2+. V celé délce zájmové trasy byla potvrzena přítomnost přirozeně strukturované a početně silné populace **střevle potoční (*Phoxinus phoxinus*)**. V celé zájmové trase byl rovněž potvrzen výskyt populace mřenky mramorované (*Barbatula barbatula*). Její početnost je relativně nízká, ale věková struktura odpovídá přirozenému u věkovému složení.

Obojživelníci

V hodnocené úseku během průzkumu nebyl zjištěn výskyt obojživelníků. Je pravděpodobné, že upravené prizmatické koryto dané skupině obratlovců nevyhovuje při rozmnožování ani dlouhodobém pobytu. Zásadní negativní vliv pravděpodobně má i relativně silné znečištění vody potoka ve střední a dolní části zájmového úseku.

Plazi

V době průzkumu nebyl zjištěn výskyt plazů. Jde však o úsek, v němž během teplé části vegetační sezóny výskyt užovky obojkové (*Natrix natrix*) nelze vyloučit.

Ptáci

Vzhledem k hojnému výskytu ryb o celkové délce do 60 mm nelze vyloučit, že hodnocený úsek vodního toku může být příležitostně lovištěm ledňáčka říčního (*Alcedo atthis*). Charakter břehů však neodpovídá jeho ekologickým nárokům na stavbu hnízdních nor. Výskyt jiných ZCHD ptáků, kteří by mohli být realizací záměru negativně ovlivnění nepředpokládám vzhledem k dlážděnému lichoběžníkovitému tvaru koryta toku. Z běžných druhů ptáků byl v bezprostřední blízkosti koryta pozorován výskyt konipasa bílého (*Motacilla alba*) a v dolní části dvou samic kachny divoké (*Anas platyrhynchos*).

Savci

V hodnoceném úseku toku nebyly zjištěny pobytové znaky vydry říční (*Lutra lutra*) ani bobra evropského (*Castor fiber*), tedy druhů, které jsou na koryta vodních toků obvykle vázána potravně, případně je využívají jako migračního koridoru. Na více lokalitách podél potoka byl zjištěn výskyt trusu kuny skalní (*Martes foina*).

Z výsledků zoologického průzkumu přítomnosti raka říčního a na vodu vázaných obratlovců vyplynulo, že zájmový úsek potoka Lobník je v současnosti prokazatelně trvale osídlen populací jednoho zvláště chráněného druhu ryby, a to střevle potoční.

5. PŘEDPOKLÁDANÉ VLIVY ZÁMĚRU NA CHRÁNĚNÉ ZÁJMY

Podle předložených informací je zřejmé, že práce při odtěžování sedimentů budou bezprostředním ohrožením všech jedinců tam žijící ryb, přestože pojezd techniky ve vodním prostředí nebude nutný v celém úseku. V několika úsecích, kde je přístup a dosah bagru ze břehu vyloučen, nelze volit jinou možnost než přímý pohyb mechanismů v průtočném profilu koryta, což je pro živou složku dotčené biocenózy maximálně ohrožující faktor. Na základě posouzení záměru a místních přírodních podmínek soudím, že práce v korytě budou zdrojem silného zákalu vody od profilu pracoviště směrem po proudu, i když od soutoku Lobníku a Křišťanovického potoka dojde k významnému naředění zákalu, jeho dopad na ryby bude i tak, zejména za nízkých průtoků, významný. Samotné odtěžení sedimentů a s ním spojené změny podmínek v dotčené biocenóze budou sice relativně závažné, ale je předpoklad, že již během jedné vegetační sezóny se situace v korytě, ohledně úkrytových možností, přiblíží současnému stavu, kdy zejména střevli potoční vyhovuje.

6. NÁVRH OPATŘENÍ K MINIMALIZACI NEGATIVNÍCH VLIVŮ NA ZÁJMY OCHR. PŘÍRODY

Termín provádění prací

Vzhledem k charakteru předpokládaných stavebních prací a zjištěné přítomnosti silné populace střevle potoční, považuji za účelné, aby těžba sedimentů byla prováděna mimo dobu jejího rozmnožování a časného vývoje juvenilních jedinců, tj. cca od 1. 8. do 15.4. kalendářního roku.

Další opatření

Vzhledem k zjištěnému výskytu ryb je nutné v dostatečném předstihu před zahájením prací ve vodním prostředí informovat hospodáře ČRS MO Vítkov o termínu prací, aby mohl být proveden odlov a transfer těchto živočichů do úseku, který není ohrožen stavebními pracemi. V případě střevle by odlovené ryby měly být vypuštěny do téhož vodního toku nad horní okraj upravovaného úseku. V daném případě bych však místo transferu ryb nechal na zvážení hospodáře MO Vítkov, protože kapacita toku nad profilem úprav pravděpodobně nebude dostatečná pro předpokládaný vysoký počet ulovených střevlí, které se by se při vysoké koncentraci mohly vracet do míst, kde byly odloveny a hrozilo by jim fyzické poškození.

7. ZÁVĚR

Na základě zvážení informací dodavatele stavby a výsledků aktuálního šetření na místě samém jsem dospěl k závěru, že pomístní opravy břehového opevnění a bodové opravy spádových objektů v rámci podélného profilu toku jsou fakticky odůvodněny. Rovněž vyčištění průtočného profilu toku je třeba posuzovat jako opodstatněné z důvodu možného pozdějšího zarůstání sedimentů dřevinami.

V souvislosti se zjištěným výskytem početně silného společenstva ryb, k nimž náleží zejména zvláště chráněný druh střevle potoční, je nutné, aby byl dodržen termínu realizace záměru.

Současně je nezbytné, aby investor před zahájením prací v dostatečném předstihu požádal o výjimku podle zákona č.114/1992 Sb, ze základních podmínek ochrany zvláště chráněných živočichů uvedených v ust. § 50 odst. 1 a 2, a to ze zákazu chytat, zraňovat, usmrctvat a poškozovat jejich biotop. Výjimka by se podle kvalifikovaného odhadu měla vztahovat přibližně na počet do 20 000 jedinců.

V Ostravě 15. 8. 2023

Bohumír Lojkásek